

Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants
de heer drs. H.H.H. Wieleman RA
Postbus 7984
1008 AD AMSTERDAM

Datum 19 mei 2015
Ons kenmerk MeBk-15052367
Pagina 1 van 4
Betreft Reactie AFM consultatie Handreiking
'Samenwerking huidige en opvolgende
accountant'

Geachte heer Wieleman,

Met deze brief reageert de Autoriteit Financiële Markten (AFM) op de ter consultatie voorliggende handreiking 'Samenwerking huidige en opvolgende accountant' van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA). Het consultatiedocument bevat het ontwerp van een handreiking aangaande de overdracht van controleopdrachten en afspraken tussen de huidige en opvolgende accountant. De handreiking dient ter vervanging van praktijkhandreiking 1108 'Toegang tot relevante informatie voor de opvolgende accountant in het kader van een controle'.

Wij maken graag gebruik van de mogelijkheid te reageren op het ter consultatie voorliggende document. Onze reactie bestaat uit vier algemene opmerkingen. Mocht de NBA ook onze detailopmerkingen op prijs stellen, dan zijn wij uiteraard bereid om deze separaat te doen toekomen.

1. Intellectueel eigendom controle-informatie

De AFM mist in de handreiking, alsmede in het publieke debat, een meer fundamentele discussie over de vraag wie de eigenaar is van controle-informatie. En specifiek de beantwoording van de vraag of de voorgaande accountant vrijelijk toegang mag houden en/of gebruik mag maken van deze informatie, bijvoorbeeld ten behoeve van het aanbieden van adviesdiensten aan dezelfde cliënt of bij het aanbieden van controle- en adviesdiensten aan andere cliënten. Doordat de controle-informatie veelal actuele en relevante strategische, operationele en financiële informatie verkregen van de controle-cliënt omvat, ligt het voor de hand dat deze informatie na het afroteren van de externe accountant niet langer ter vrije beschikking van de accountantsorganisatie staat. Met de verplichte scheiding tussen controle- en adviesdiensten en de verplichte kantoorroulatie is deze vraag bijzonder actueel en belangrijk geworden. Niet in het minst ook vanuit mededingingsperspectief alsmede de bescherming van de intellectuele eigendomsrechten van controlecliënten. Bij adviesverlening onder het dak van een accountantsorganisatie mag nimmer oneigenlijk gebruik gemaakt worden van informatie die uit hoofde van accountantscontrole is verkregen. Hiervoor moeten de nodige waarborgen worden ingebouwd. Deze hebben tot op heden grotendeels ontbroken of werden gelet op de langjarige en multidisciplinaire onderlinge relatie tot op heden niet oppoortuun geacht.

Datum	19 mei 2015
Ons kenmerk	MeBk-15052367
Pagina	2 van 4

Wij kunnen ons voorstellen dat de NBA samen met ons de handschoen oppakt voor een fundamentele discussie hierover en een verdere uitwerking organiseert. Een eerste aanzet tot een mogelijke oplossing zou kunnen worden gevonden in het oprichten van een afgeschermd centraal elektronisch register waarin alle controle-informatie na beëindiging van de controlerelatie een plek krijgt. Toegang tot het register kan onder voorwaarden en na instemming van de voorgaande accountant openstaan voor de opvolgende accountant (waarborgen continuïteit), de toezichthouder en andere opsporingsinstanties. Dit alles voor zover proportioneel, gerechtvaardigd en met een onderbouwing waarom toegang nodig is voor een goede functie-uitoefening. Ook zou de voorgaande accountant zelf een verzoek moeten kunnen doen tot toegang tot het register, bijvoorbeeld ten behoeve van de interne kwaliteitsbewaking of indien dit gewenst is in verband met lopende juridische zaken. Periodiek zal getoetst moeten worden of de accountantsorganisaties de oude controledossiers inderdaad volledig hebben overgedragen aan het centraal register. Het beheer van het centraal register zou idealiter bij een onafhankelijke derde moeten worden ondergebracht. De AFM gaat graag de dialoog aan met de NBA en andere stakeholders over dit belangrijke onderwerp.

2. Focus van de handreiking

Onze tweede opmerking betreft de focus van de concept-handreiking. De handreiking beschrijft de verschillende fasen van het overdrachtsproces en daarbij per fase acties en aandachtspunten vanuit het perspectief van de opvolgende accountant. De focus ligt daarbij op roulatie bij organisaties van openbaar belang (OOB's).

Het is in dit kader belangrijk op te merken dat de AFM signalen ontvangt dat de grote accountantsorganisaties, in het kader van de implementatie van verschillende toekomstgerichte verbetermaatregelen, op aanzienlijke schaal afscheid nemen van controlecliënten. Hiermee beogen zij de kwaliteit van hun werkzaamheden voor de resterende controlecliënten beter te waarborgen. Door het verminderen van het aantal controlecliënten zouden accountantsorganisaties met hetzelfde aantal medewerkers meer tijd kunnen besteden aan de wettelijke controles van blijvende controlecliënten.

De grote accountantsorganisaties lijken echter tegelijkertijd afscheid te nemen van een groep meer 'risicovolle' controlecliënten. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan cliënten die slechts beperkt belang hechten aan een kritische controle, grote druk leggen op de prijs (en het budget) van de controle, een beperkte of slecht ingerichte administratieve organisatie en interne beheersing (geen IAD, zwak of afwezig auditcomité) hebben of cliënten die actief zijn in risicovolle sectoren en/of geografische gebieden. Hoewel het afstoten van dergelijke controlecliënten naar verwachting een kwaliteitsverhogend effect kan hebben voor de accountantsorganisaties die ze afstoten, onderkent de AFM een kwaliteitsrisico voor de accountantsorganisaties die deze controlecliënten overnemen. Juist voor deze – veelal kleinere – accountantsorganisaties zou een gedegen handreiking op korte termijn bruikbaar zijn bij het aanvaarden van deze nieuwe controlecliënten en -opdrachten. Het verdient voorts aanbeveling om bij de verschillende evaluaties die zullen plaatsvinden naar de effecten van kantoorroulatie in Nederland specifiek rekening te houden met bovengenoemd feit. Dat bij deze groep cliënten na roulatie het uitvoeren van een kwalitatief degelijke accountantscontrole meer tijd kan vergen, althans meer dan in vergelijking met daaraan voorafgaande jaren, houdt derhalve niet noodzakelijkerwijs direct verband met de roulatie, maar komt in die gevallen veelal voort uit een gewijzigde risicoperceptie, hetgeen de extra inzet rechtvaardigt.

Datum	19 mei 2015
Ons kenmerk	MeBk-15052367
Pagina	3 van 4

Tegelijkertijd maakt de AFM uit toezichtonderzoeken en -signalen op dat juist ook bij niet-OOB-controles – door zowel OOB-accountantsorganisaties als niet-OOB-accountantsorganisaties – een behoefte bestaat om duidelijkheid te verkrijgen over de praktische invulling van artikel 20, derde lid, Wta aangaande het toegang verlenen of verkrijgen tot relevante informatie. De paragraaf over de eventuele toepassing van deze handreiking bij niet-OOB-opdrachten (paragraaf 4) is zeer summier en werkt niet uit op welke onderdelen de werkwijze minder intensief of anders kan zijn dan beschreven in de handreiking. Zo lijken de fasen beschreven in de concept-handreiking vooral een beschrijving van de manier waarop de grote accountantsorganisaties omgaan met de overdracht van controles van grote beursgenoteerde ondernemingen, banken en verzekeraars, maar wordt niet duidelijk welke van de beschreven fasen mogelijk overgeslagen of anders ingericht kunnen worden voor de overdracht van kleinere OOB-controles of niet-OOB-controles.

De AFM vindt het daarom opvallend en tegelijkertijd ook spijtig dat deze handreiking met een focus op overdrachten van OOB-controledossiers, praktijkhandreiking 1108 gaat vervangen die wel primair invulling geeft aan artikel 20, derde lid, Wta en die bovendien van toepassing is op alle wettelijke controles.

3. Beschrijving van proces en fasen van de overdracht

De bestaande wet- en regelgeving bevat slechts een verplichting voor de voorgaande accountant om de opvolgende accountant voor zijn opdrachtaanvaarding of -uitvoering toegang te verlenen tot relevante informatie met betrekking tot de controlecliënt. Waar de wet- en regelgeving betrekking heeft op de uitwisseling van informatie, lijkt de handreiking te suggereren dat de beschreven werkwijze van intensieve samenwerking verplicht moet worden toegepast bij alle (OOB-)controles. Wij adviseren de NBA om duidelijker aan te geven dat het hier gaat om één mogelijke vorm van samenwerking tussen de huidige en opvolgende accountant en dat andere vormen van samenwerking evenzeer mogelijk zijn. Zie in deze context ook onze opmerking onder punt 2 ten aanzien van de fasen beschreven in de concept-handreiking.

Daarnaast vereist veel van de in de handreiking beschreven afstemming, vooral in de laatste fase ('eerste controle'), een zekere tijdsbesteding van de voorgaande accountant die op dat moment geen (declaratie-)relatie meer heeft met de controlecliënt. De handreiking geeft geen handvatten hoe accountants in de praktijk rekening moeten houden met deze latente verplichting. Bovendien lijkt aan de opvolgend accountant al een intensieve betrokkenheid bij de voorgaande opdracht toegedicht te worden, waardoor hij inhoudelijk betrokken raakt bij discussies in een jaarrekeningcontrole waarvoor hij niet verantwoordelijk is. De beschreven betrokkenheid lijkt verder te gaan dan de rol van 'waarnemer'. Wij vragen ons of hoe dit zich verhoudt met de gewenste 'frisse blik' (onafhankelijkheid). Voorts vragen wij ons af welke verantwoordelijkheid de opvolgende accountant heeft als hij zaken 'verkeerd ziet gaan' in de uitvoering van de opdracht door zijn voorganger.

4. Koppeling met geldende wet- en regelgeving

In de concept-handreiking mist de AFM een expliciete koppeling tussen de tekst en inhoud van de handreiking met de geldende wet- en regelgeving. Dit doet zich in het bijzonder voor bij de beschrijving van het proces en de fasen van overdracht. In de bijlage wordt slechts een samenvatting gegeven van de van toepassing zijnde wet- en

Datum 19 mei 2015
Ons kenmerk MeBk-15052367
Pagina 4 van 4

regelgeving voor OOB's. Wij menen dat een praktijkhandreiking nadere uitleg moet geven van de toepassing van bestaande wet- en regelgeving. Daarom zou een praktijkhandreiking primair moeten worden ingestoken vanuit de wet- en regelgeving, zoals is gedaan bij praktijkhandreiking 1108. In de tweede plaats constateren wij dat de samenvatting van de wet- en regelgeving in de bijlage op onderdelen niet altijd juist en volledig is. Het zou helpen als in de bijlage (in ieder geval ook) de wettelijke bepalingen letterlijk worden weergegeven. Tot slot zou het raadzaam zijn, in het licht van onze eerdere opmerking onder punt 2, om de geldende wet- en regelgeving voor niet-OOB-accountantsorganisaties op te nemen.

Tot slot

De AFM hoopt met deze opmerkingen en aanbevelingen een constructieve bijdrage te kunnen leveren aan het consultatieproces. Wij verzoeken de NBA om onze opmerkingen en aanbevelingen mee te nemen in de definitieve totstandkoming van de nieuwe praktijkhandreiking. Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid tot nader overleg.

Hoogachtend,
Autoriteit Financiële Markten

mr. drs. G.J. Everts RA
Bestuurslid

drs. R.H.J. de Hollander RA
Hoofd
Toezicht | Kwaliteit Accountantscontrole en
Verslaggeving